

NATURRUM VED JORDBRO ENGSØ

Natur retur

12.08.2022

Kærhuset og marken til naturrum set fra
Madpakkehuset på modsat side af Jordbro Engsø

NATURRUM VED JORDBRO ENGSØ

NATUR-RETUR

Indhold

Indhold.....	2
Tråde ud i området.....	3
Områdekort.....	3
En base for liv.....	4
Udformning og indhold.....	5
Fællede, frugtlund og to småskove	6
Indhegningen med grøft, krat og skovrum.....	7
Skovens planter og natrum	8
Engen, Kvashegnet og skjulede.....	9
Budgettal.....	10
Samarbejdsform.....	11

HedeDanmark A/S
Rho 3, DK-8382 Hinnerup
hededanmark.dk

Projektudvikling og anlæg.
Kontaktpersoner:
Lene Lunghøj, landskabsarkitekt MAA
T: +45 20 23 74 08
E: lelu@hededanmark.dk

Tråde ud i området

Som ringe i vandet har Jordbro Engsø skabt liv omkring sig siden omlægningen fra landbrugseng til sø i 2015.

Naturens mangfoldighed, fællesskaberne omkring søen og besøgtallene udefra har fundet grobund og vokser.

Et historisk restaureret "Kærhus" er et af omdrejningspunkterne. Viborg Kommune har som supplement i 2022 opkøbt nabojordstykket i erkendelse af mangel på offentligt tilgængelige arealer i området.

Projektet her beskriver ideen med udformning og indhold vi ønsker at tilføre arealet.

Vi kalder det Naturrum - og kobler det historisk og fremadrettet til en regenerering af og i naturen .

Samvær liv imellem - dyr, insekter, planter, mennesker - er basen vi understøtter med mere biodiversitet, øget CO2 oplagring, naturoplevelser og naturrum at være i, alene eller med ven - 2 eller 4 benet.

Naturrummene er inspireret af terapihave-principper og viden om regenerering af hjerne, krop og sanser via naturforbundethed.

Stedets historie, linker mellem datidens korøgtter (veteran fra 1864 krigen) i engene på kanten af samfundet - alene i naturen med dyrene - og nutidens sårbare, stressramte, PTSD ramte og psykisk udsatte - og veteraner , måske med hunden som ven.

BIOPHILIA:
INDBYGGET TILKNYTNING TIL NATUR - VI ER NATUR

områdekort

EN BASIS FOR LIV

Engsøen tiltrækker liv også for det naturrum, vi ønsker at skabe på arealet ned til søen.

Beboere fra Knudby og Sønder Ørum benytter allerede arealet ved sø og Kærhus. Årlige Sømæder samler egnens beboere og turister udefra.

Den daglige tur med hunden, vennen, familien eller alene giver brugerne et frirum og mulighed for opladning.

Egnes kasserner har mange veteraner, der også har brug for et fristed at være i naturen.

I måden vi foreslår at indrette arealet, har vi arbejdet med naturrummene i forhold til det store landskab, men også med inspiration fra terapihave tankegangen og viden om rum og psyke.

De senere år er der skabt evidens for effekten af at være i natur på krop, sind og hjerne.

Med det udgangspunkt kan arealet blive en aktiv spiller for regenerering hos mennesker og natur, tæt på Viborg og for områdets landsbyer, der mangler grønne tilgængelige områder.

NATURRUMMENES 8 FORSKELLIGE KVALITETER I TERAPIHAVESAMMENHÆNG.

1. ET UFORSTYRRET STILLE OG TRYGT STED
2. ET STED HVOR MAN KAN FASCINERES AF NATUR
- BLIVE LILLE I DET STORE
3. ET STED MED RIG FLORA OG FAUNA
4. ET RUM AF EN ANDEN VERDEN- SCENESKIFT
5. ET STED MED ÅBNE UDSIGTER
6. ET AFSIDES FRISTED
7. ET RUM HVOR MANGE KAN VÆRE SAMMEN SOCIALT
8. ET STED DER SPEJLER HISTORISK SAMMENHÆNG

En basis for at skabe en god biodiversitet og mangfoldighed i livet derude for de levende væsner er mad, vand, ly og læ og formeringsmuligheder.

Det gælder overlevelsen lige fra de helt små organismer til insekter, fugle og dyr - ja og mennesker.

Vi udsår vildengblandinger og har forskellige højder græs, buske og træer med mad til fødekædens nederste led i nektar fra blomster fra tidligt forår til sent efterår.

Vand har søen i rigeligt mål, men vi supplerer med en grøft, der samler terrænets vand i et lille forsinkelsesbassin. Vi vælger planter med bladformer der samler vand, og der er væske i bær og frugt i lunden og skovbrynet.

Store kampesten, jordformer, stammer og kvas giver ly, læ og varme.

Vi observerer hvilke insekter, der er i området omkring og sørger for at prioritere de planter, de har brug for - især hvis det er sjældne arter.

Vi planter små skovområder, som i det lange løb bidrager til bindingen af CO₂.

BARE 5 MINUTTER I EN SKOV STARTER EN MÅLBAR GENOPRETNING AF MENSKEKETS NATURLIGE SYSTEM..

- BOOSTER IMMUNSYSTEMET
- SÆNKER BLODTRYKKET OG KORTISOLNIVEAU
- REDUCERER STRESS
- FORBEDRER HUMØRET
- FREMMER FOKUSERINGSEVNEN
- ØGER ENERGINIVEAUET
- FREMSKYNDER HELNINGSPROCESSE
- FORBEDRER SØVNE

I NATUREN KAN MENNESKER VÆRE I
EN SPONTAN IKKE RETTET OPMÆRKSOMHED - BARE VÆRE TIL UDEN AT
SKULLE NOGET
- MODSAT DAGLIDAGENS EVIGT
RETTEDE OG FOKUSEREDE
OPMÆRKSOMHED.

Uddrag fra Hjerneforsker Keld Fredens foredrag
og fra Narcadia konceptmodel

STILHED I NATUREN FREMMER
DANNELSEN AF NYE NERVECELLER
OG AKTIVERER HVILENETVÆRKET I
KROPPEN -
VI REGENERERER.

Udformning og indhold

Majsmarken bølgler i dag på sine 3 ha ned mod søen i et let bakket terræn.
Udsigten til søen oppe fra vejen bibeholdes, men indrammes af to småskove i hver side af arealet.

I lavningen nede på grunden, plantes et krat, der gemmer sig bag bakken og man kan kigge over oppe fra vejen.
I det åbne engstykke mellem skovene former vi en grøft, hvor vandet samles fra terrænet.

Bakken opdeles i tre større rum.
Øverst Fælleden med Frugtlunden, som slutes af med et stendige med låge på tværs.

Her kan man gå ind i et afhegnet område, hvor hunde vil kunne løbe løse.
Et kvas/stamme/høballe hegn afslutter indhegningen.
Både kvashegn og stendige understreger landskabsformen og vil kunne opleves udefra fx fra Sønder Ørumsiden.

Den nederste område er et mere åbent engstykke, der fletter sig sammen med Kærhuset og søbredden. Her åbner landskabet sig ud til vandfladerne.

I de to skove er naturrum med forskellig karakter, og beplantningen skjuler indhegningen.

Man vil kunne tage stien i skovene udenom indhegningen og hundene - eller gå gennem engen, hvor en del af skovrummene og så kan opleves fra.

I naturrummene kan man opleve naturens materialer, formet til ophold, opdagelse og leg for to og firbenede og til biodiversitet.

Tal refererer til naturrums typer - se side 4

Denne tegning er udarbejdet som en del af en totalentreprise og kan ikke bruges som grundlag for udførsel eller prisindhentning uden HedeDanmarks samtykke. HedeDanmark kan kun gøres ansvarlig for kvalitet, hvis vi selv har udført anlægget.

Fællede, frugtlund og to småskove

Lodret stor stamme med insekthuller og siddestubbe i barkflisbunden med klatre og bunddækkeplanter i kanten.

Snit gennem frugtlunden

Skovbryn med bær pæretræer sti æbletræer sti kirsebærlund i græs sti æbletræer sti pæretræer sti info vej

Det højst beliggende område op mod vejen inviterer forbipasserende ind på en stor græsfællede med en frugtlund og to småskove med en bred variation af planter.

Man kan se ud over engsøen og parkere langs hulvejen ned til Kærhuset på en lille p-plads gravet ind i skråningen .

På fælleden er plads til arrangementer, løb og leg, og græsset kan huse insekter og liv . En hovedsti i enten grus eller klippet græs starter ned gennem arealet her.

I frugtunden snor en klippet græssti sig som en spiral ind til midten til en græsplæne, hvor man kan opholde sig på under kirsebærtræernes kroner.

Pæretræer og æbletræer på grundstammer og lokale sorter følger spiralstien og blomsterblandinger med insekt og bivenlige planter sås under frugttræerne. I skovkanten er skovbrynet fyldt med bærbuske, man kan plukke af.

Inde i skoven der ligger i skygge er et rum med barkflis, vedbend og skyggetålende bunddækker og buske, en stor krammestamme og stubbe at være på i kanten.

Et stille tilbagetrukket fristed, hvor man kan holde øje med livet på fælleden gennem sprækken i beplantningen.

Indhegningen med grøft, krat og skovrum

Ned over arealet løber hovedstien ind i indhegningen.

De to småskove på siderne bevirker det føles som at gå i et slugtagtigt rum ned mod søen .

En grøft samler overfladevandet og vi lægger "vadesteder" ind man kan krydse grøften via - store kampesten og lange stammer.

Hunde ,der kan løbe løse her, får mange mulighder for sammen med deres ejer at udforske terræn, kroge og dufte.

De indlagte elementer vil også være gode legesteder og insekterne får nektar via LAR-blomsterblandingen langs grøften. Her er både planter, der tåler vådt og udtørret klima.

Hvor grøften løber i et lille forsinkelsesbassin går broen over - og stien fortsætter ind i krattet.

Her er møder man pæle sat i græsset og til at løbe omkring og sætte hundesnoren på (ligesom køerne i gamle dage fik tøjningspæle)

Indhegningen ender i et kvashegn med kvarte egepæle. Her kan med tiden samles kvas, høballe fra høslettet på stedet og stubbe og stammestykker for evt udtyndinger.

I starten vil pælene stå i to rækker med gode mellemrum, hvor man kan løbe mellem - sætte siddesteder ind og skjule hundehegnet.

Man har god udsigt over søen her ,hvor man kommer ud i det mere åbne engterræn.

Stendige som tværgående del af indhegning med låge i kampesten ind i skoven og ud i fælleden

Grøften langs stien gennem indhegningen - med stammer og kampesten som overgangsteder. LAR blomsterblandinger langs med.

Broen ind i krattet med mindre buske og "tøjningspæle" at løbe slalom om eller lege helle på.

Skovenes planter og naturrum

Det lyse lette skovrum med kampesten skjult i græs og løgvækster .. Stammer og lysflimmer gennem kronerne

De to småskove i hver side af arealet ligger henholdsvis med solen ind på og i skyggen af en eksisterende skovkant.

Den solvendte skov beplantes med lette lyse træer, sol-krævende bærbærende buske i skovbryn, en plantetæthed, der tillader en underskov, bunddækker, græsser og løg

Naturrummet, som man møder på skovtoppen uden om indhegningen, leder tankerne hen på en anden verden med halvt skjulte kampesten i naturgræsset, lys mellem stammerne og et let bladflimmer fra trækronerne.

Modsat i den mørkere skov er lagt et naturrum ind, hvor lange stammer ligger i grupper rundt og lokker ind i skoven eller til hop uret rundt. Bregner, bunddækker og mosser indtager stammerne ad åre og duften af fugtig skovbund breder sig.

Der er naturrum udenfor heget og indenfor. Rummenes karakter taler ind i et terapihave koncept og biodiversitet generelt.

Det mørke skovrum med stammer der stikker ud fra kanten - og indtages af mosser og bregner

Engen, kvashegnet og Skjulet

Engen møder een og blikket åbnes på vej ud af skovene og krattet. Søen glimter og spejler og man kan se over på søbreddens anden side til Sønder Ørum - eller gå derover om søen.

Vildengblandinger sås ud og en summen af insekter og fuglestemmer starter.

I kanten ved kvashegnet kan man finde skjul og skoven gemmer på en plads mellem opstammede træer nede ved engens bund.

Et godt værested hvis man ønsker fred og tryghed.

Gemt ind i engen er et siddested midt i det hele .
Bænken lægger sig ind i terrænet sammen med pallisadepælene, der danner ryg og står som siv op af enggræsset.

NATURRUM VED JORDBRO ENGSØ

NATUR - RETUR

BUDGETTAL

d. 21.9.2023		Budgettal
Alle tal er budgettal ex moms og i 2023 priser		1.871.000
0.0	Forarbejde og projektstyring	
	Idéprojekt og budgettal - afregnet i anden økonomi	15.000
	udvikling af idéprojekt til etape med udførelse af egne arbejder - incl møde	15.000
	Projektstyring i anlægsfasen af egne arbejder incl byggemøde og aflevering	15.000
1.0	Afsætning/opstart/byggeplads/demontering / rydning/jordarbejde	75.000
1.1	Jordarbejde	
	Areal er afhøstet og jævnet	
	Regulering af terræn ved pladser og terrænstier og grøft	
	Udgravning af muldlag til hovedsti	
	Placering af jord i projekteret terrænregulering på enkeltsteder på grunden	
2.0	Belægningsarbejder	
	Hovedsti i stigrus	150.000
	Parkering, stigrus incl. Bund	50.000
ETAPE 1		
3.1	Frugtlunden (4a)	22.000
	Træplint - xylofonbænk	
	med keramiske klinker ilagt	
3.2	Fælleden	35.000
	Info/indgangssøjler i skåret egetræ med indskåret tekst : Naturrum	
	Låge til indhegning	
3.3	Stubbe og stamme rummet med barkflis (6a)	50.000
	Stubbestykker sat i jorden i varierende højder og grupper	
	Krammestamme med iskæringer borrede huller i formationer som spiral sværm sporadisk op ad stammen	
	Barkflisbund / kogleflis	
3.4	Stendige	
	udgør del af hegn i indhegning	200.000
ETAPE 2		
3.5	Hegn til aflukke for hunde	65.000
3.6	Stammerummet (6 b)	25.000
3.7	Stolperummet til slalom (3 a)	10.000
3.8	Kvas - stamme - høballe -hegn	60.000
	Fyldes ad åre med kvas, høballe fra høset og stammer , grene	
3.9	Kampesten langs grøftløb (3)	50.000
3.10	Bro over grøft (3)	30.000

Budgettal fortsat...

3.11	Balancestamme over grøft (3)	4.000
3.12	Trædesten i spiral i lysningen (4b)	30.000
	Udvælgelse Transport og udlægning	
3.13	Spillestammer på kanten af krattet (2)	15.000
	Udskæring af kryds og bolle, backgammon og mølle og dam	
	småsten omkring i sort og hvid	
ETAPE 3		
3.14	Bænk i engen med pallisader i ryggen - som strå der stikker op	20.000
	eg ø 14 pallisade	
	egeplankebænk indbygget	
4.0	Beplantning , blomstereng og græs	
ETAPE 1		
4.1	Frugtlunden (4a)	40.000
	Pære, æble og kirsebærtræer	
4.2	Udsåning af to blomsterblandinger - til bitræk og insekter- samt græs i midtcirkel og på stier (4a)	35.000
	græsstier	
4.3	Skovbakken	40.000
	med buske og småtræer - primært bær og frugtbærende til fugle og insekter - barrodsplanter -	
	Markeringstræer ved hjørne og indgange - større størrelser	
	med bærbuske i skovbrynet	
	Plantning - evt lokalt projekt	
	Skovjordbærrække i kant_ lokalt stiklingeprojekt	
4.4	Skyggeskoven	90.000
	Markeringstræer ved hjørner - indgange - større størrelser	
4.5	Fælledgræs på Fælleden	
ETAPE 2		
4.6	Skovbakken	110.000
	med buske og småtræer - primært bær og frugtbærende til fugle og insekter - barrodsplanter -	
	Markeringstræer ved hjørne og indgange - større størrelser	
4.7	Skyggeskoven	130.000
	Med en blanding af nål og løvtræer, skyggetålende småtræer og buske. Barrodsplanter	
	Hjemmehørende arter primært	
	Markeringstræer ved hjørner - indgange - større størrelser	
4.8	Krattet	40.000
	Buske , hjemmehørende arter, højder max 3-4 m	
4.9	Fælledgræs langs skovkanter	35.000
4.10	Udsåning af to blomsterblanding egnet til LAR langs grøft	20.000
4.11	Græssti i skovbakken	
ETAPE 3		
4.12	Skyggeskoven	65.000
4.13	Udsåning af blomsterblandinger - hjemmehørende vildeng og skovrejsningsblanding	330.000

Samarbejdsform

HedeDanmark udvikler og anlægger lege-, lærings- og opholdsarealer til krop, hjerne og sanser i totalentreprise over hele landet.

Vores anlæg er nøje tilpassede brugerne behov og udvikles / anlægges derfor i et tæt samarbejde.

Med et team af landskabsarkitekter på tegnestuen og anlægsgartnere og samarbejdspartnere i marken sørger vi for, at der er kort vej fra idé til handling. Vi har ingen standardløsninger, men laver unikke anlæg hver gang.

Missionen er at skabe gode rum, hvor livet kan leves og foldes ud.